B.P. Hasdeu

SCRIERI ALESE
Volum îngrijit de Mihai Zamfir

Micuta
Razvan si Vidra

****

MICUTA
(Trei zile si trei nopti din viata unui student)
I
Ziua întâia
Aveam şaptesprezece ani; eram student în drepturi la o universitate germana oarecare si ţineam cu chirie trei odăi au premier în casa d-nei Ana Pacht, veche actoriţa în demisiune, a cărei unica fata, domnişoara Maria, copilita de sasesprezece ani, apăruse atunci de curând pe scena, culegând din capul locului aplauzele publicului iubitor de... domnisoare.
Eu o numeam "Micuta", desi era nemtoaica, ba chiar poate pentru ca era nemtoaica: pe de o parte, ca om, o iubeam; va sa zica, o iubeam pe de o parte; pe de alta parte, ca român, nu-mi placeau lucrurile si chiar fetele nemtesti, si, numind pe frumusica mea "Micuta", prin însasi aceasta o românizam si o iubeam oarecum si pe de alta parte.
Ce-i dreptul, era frumoasa! Era frumoasa ca o romånca! Avea niste ochi... culoarea si marimea nu îmi aduc bine aminte. Avea un par... de seama ochilor. Avea o gurita... Dar de atunci au trecut multi ani, si-n multi ani am uitat multe feluri de gurite! N-am uitat numai ca Micuta mea mi se parea a fi foarte frumoasa, neînchipuit frumoasa, frumoasa strasnic!
Contractul de chirie se rostea asa: "D. Ghita Taciune va plati d-nei Ana Pacht câte patruzeci de fiorini pe luna pentru trei odai si pentru câte cinci feluri de bucate la prânz pe zi, între cari si un aluat; idem câte o mâncare serile".
A doua zi dupa mutarea mea în casa stimabilei doamne Pacht, intrai în apartamentele dumneaei, despartite de ale mele prin un lung, îngust si întunecos coridor; facui o profunda reverinta, zâmbii si...
- Ce mai faceti, cucoana?
- Sunt bine; iar d-voastra?
- Nu mai putin.
- Ma bucur.
- Duduca nu-i acasa?
- Îi la repetitie.
- Ma rog, cucoana, la câte ceasuri sedeti la masa?
- La doua nesmintit.
- Si mâncati?...
- Se-ntelege!
- Eram sa va-ntreb daca mâncati tot aceea ce-mi trimiteti si mie?
- Da.

- Mâncati cu gust?
- Ce întrebare!
- O, cât sunteti de fericita de a putea mânca cu gust!
- Dv. pesemne, aveti stomac dezorganizat?
- O, nu; dar îmi lipseste gustul de mâncare.
- Poate bucatele nu sunt bune?
- Nicidecum; din contra... dar este un lucru la mijloc, cucoana. Nu sunt deprins a mânca singur: în societate mâncarea se pare a fi mai gustoasa, gustul se pare a fi mai mâncacios... As vrea dara...
- Sa sedeti la masa cu noi?
- Daca nu va fi cu suparare...
- Putem începe chiar de astazi. Ati fost aseara la teatru?
- Am fost.
- Cum vi s-a parut Maria mea în rolul Gertrudei?
- Nu mi-a placut.
- Pentru ce?
- D-soara joaca cu prea mult foc.
- Si de aceea nu va place?
- Da; artistul ar trebui sa fie totdauna race, race ca dreptul pozitiv, race ca litera legilor, race ca pandectele, race ca...
- Dar fi-va el atunci natural?
- Pentru mine.
- Cum asa, pentru d-ta?...
- Natura mea fiind race, raceala pentru mine e naturala.
Doamna Pacht trecuse peste patruzeci de ani; cu toate acestea, ca veche actorita "jeune", ea se socotea capabila a juca orisicând un rol tânar; asadar, pentru a vedea daca sofismul meu e sincer, ea îmi puse mâna pe umar si, clipind din ochi, zise cu o voce foarte cuasi dulce:
- Oare nu suguiesti, amice? esti rece?
Am lasat ochii în jos si m-am închinat cu cea mai mare seriozitate.
- Plecaciune, cucoana.
- Va duceti?
- Iertati-ma, cucoana; aveti prea mult foc.
- Eu?
- Nu sunteti naturala.
Intrând în odaia mea, aprinsei o tigara si ma pusei a medita asupra principiilor juridice ale lui Bentham, care cel dintâi a descoperit ca omul poate sa faca tot ce-i place; deodata usa a scârtâit si s-a deschis; întorc capul si vad... un nas; un nas în crapatura usii, un nas antedeluvian, adica un nas a carui marime covârseste în acelasi grad marimea nasurilor vulgare, precum mastodontele covârsa pe elefante. Eram sa ma sperii; dar auzii tot într-o vreme rasunând de sub baldachinul nasului o voce sau, asa zicând, o zbierare binecunoscuta, si care ma facu sa ghicesc pe loc pe proprietarul colosalului nas.
- Aicea sade Taciune?
- Intra, intra, Feldesule! raspunsei din odaie, si baronul Rosen se afla deja lânga mine.
Baronul Rosen, student jurist si coleg al meu, era un june bogat, scurt, gros, alb, nasos si cunoscut obsteste în societatea universitara sub porecla de "Feldes". Cine nu mai avea porecle! Pe mine, bunaoara, tovarasii ma numeau "Spiter", zau nu stiu din care cauza: sau pentru ca iubeam parfumurile si pomezile, sau pentru ca aveam cam adesea nevoie de felurite doftorii, ca unul ce ma deosebeam din copilarie prin slabiciunea constitutiunii; sau pentru ca curtasem pe d-na

Benedeck, frumoasa spitereasa vaduva, de la care mi-au ramas pâna acum, ah! drept suvenire, treizeci si sapte flacoane, mari si mici, colorate si necolorate.
Rosen s-a pus înaintea mea într-o poza foarte eroica, cu mâna stânga în sold, cu mâna dreapta întinsa dasupra capului meu, cu piciorul stâng înapoi si cel drept înaintat în departare ca de o palma; cu nasul radicat si gura cascata. Apoi conversatiunea s-a început asa:
- Siretule!
- O!
- Desfrânatule!
- A!
- Craiule!
- E!
- Vicleanule!
- U!
- Dobitocule!
- I! I! Mai stai si tu! Am sfârsit toate vocalele si am nevoie a recurge la consune. Mai, ai înnebunit tu?!
- Cum de ai îndraznit, Spiterule, sa te muti în casa Anicai?
- Ma tem ca-ti place cucoana Ana?...
- Te provoc la duel.
- Si la duel, si la quadrille! Despretuiesc numai solo si trio.
- Ia lasa gluma la o parte! zise baronul asezându-se. Îti place mademoiselle Marie?
- Quelle idée!
- Nu-ti place?
- Cum vrei sa-mi placa o copila, un ce nedezvoltat, necopt, neformat, nematur, nedeplin, nesfârsit, nefinit, nepractic, nepragmatic... ça fait pitié!
- De ce dar te-ai mutat în casa Anicai?
- Trebuia, frate, sa ma mut undeva.
- De ce n-ai ramas în casa lui Klumpen?
- Vrea sa zica tu nu stii nimica?
- Despre ce?
- O! o istorie foarte lunga! Afla ca Klumpen a capatat un gust foarte estetic de când i-a murit femeia, care era modelul urâciunii: les extrémités se touchent. El tine numai o slujnica, dar frumusica ca o cadâna mahometana, si nu numai ca o tine, dar înca tine prea mult la dânsa. Se pare însa ca si Frosa lui are un gust nu mai putin estetic; încât Klumpen, pe care numai doara tu îl poti întrece în privinta fizica, nu placea nicidecum bietei copile. Mutându-ma în casa lui - sunt norocos cu grizete! - veni, vidi, vici: mai pe lung vorbind, chiar de la cea dintâi zi mi-am însusit jus servitutis quae in faciendo consistit asupra Frosei. Trei luni de zile Klumpen nu stia nemic despre coproprietarul sau, si începeam deja a spera ca voi capata în curând jus prescriptionis, când deodata... Si asa mai departe. Precum vezi, Feldesule, mutarea mea în casa doamnei Pacht n-a fost de bunavoie.
- M-ai racorit la inima, Spiterule!
- Mi-am facut datoria ca spiter, desi în facultati nu se învata farmacopeea feldesilor. Mai adaug a zice ca sunt atât de departe de a iubi pe papusica ta, încât voi fi gata a-i vorbi în favoare-ti, a-i iperboliza meritele tale, iperbolice numai în profil; a... ŕ propos, de când oare te-au smintit gratiile ei?
- De aseara la teatru.
- La teatru... Hm! Stii c-ar trebui sa-i faci un présent?

- Parbleu! dar n-o cunosc pâna acum. Introdu-ma.
- Mai târziu. Nu esti frumos (c'est peu dire!) si, deci, pentru a placea unei femei, trebuie mai înainte de toate s-o previi far-a fi vazut, s-o faci s-admire caracterul si generozitatea ta, sa-i apari ca un ideal sublim îmbrobodit într-un real urât. Dintru întâi trebuie sa-i faci un prezent anonim, lasându-ma pe mine a-i dezvalui la ureche, parca în secret, numele galantului adorator, adaogând din parte-mi un lung comentariu despre ilustrele tale merite.
- Minunata idee! Vino, Spiterule, sa te strâng în brate!
- Bucuros; numai tine nasul mai departe.
Ne-am sarutat, si Rosen, departe de a ghici pe buzele mele vicleana îmbratisare a lui Iuda, iesi, sau, mai degraba, zbura din odaie, ramâind ca sa-mi trimita fara zabava, spre înmânare, cadoul în cestiune.
Dupa ce tovarasul disparu, m-am uitat la ceasornic: era doua fara un patrar.
- Domnule Ghita! cucoana Ana va pofteste la masa.
- Ah! nici n-am auzit cum ai intrat, Cati! Duduca s-a întors de la repetitie?
- Da.
- Vorbitu-s-a ceva despre mine?
- Cucoana Ana a spus ca i se pare ca nu sunteti ... adeca...
- În toate mintile?
- Da.
- Si ce a raspuns duduca?
- Ca aceasta nu se poate spune despre un poet.
- Si ce a raspuns cucoana?
- Ca învatatii sunt totdeauna nebuni.
- Si ce a raspuns duduca?
- A tacut.
- Si ce a raspuns cucoana?
- A tacut.
La masa gasii pe cucoana Ana si pe duduca Micuta sezând cu servetele pe genunchi.
- Am auzit, domnule, c-ai fi având o natura foarte rece, începu duduca.
- Natura mea nu va place?
- Deloc.
- Atunci nu sunteti femeie.
- Dati-mi voie a nu va-ntelege, domnule filozof.
- Strabunei dv., Evei, placuse serpele, cel mai race din toate fiintele. În orice caz, daca natura mea nu va place dv., am fost destul de fericit pentru ca ea sa placa neneacai matale. Sa fi vazut azi-dimineata cu ce ochi dulci...
Cucoana Ana, lânga care sedeam, m-a piscat de genunchi.
- De ce ma piscati, cucoana?
Întrebarea mea a fost pronuntata cu o naivitate perfecta. Duduca tacea, dar ochii ei, trecând de la mine la muma-sa si viceversa, exprimau o curiozitate tragicomica.
- D-ta vorbesti azi niste lucruri... începuse cucoana Ana.
- Ei bine! sa vorbim despre altceva. Curcanu-i minunat!
- Îi iepure, domnule! nu-i curcan, întâmpina duduca.
- Se cunoaste ca n-ati studiat filozofia.
- De ce?
- Gustu-i subiectiv; gustul se afla în noi si, prin urmare, iepurele d. e curcan pentru mine, de vreme ce subiectul meu simte în acest minut un gust curcanesc!

Cucoana Ana, desi cam bosumflata, n-a putut retinea râsul.
- Ai un spirit de contrazicere nepilduit, domnul meu.
- Contrazicerea e cu neputinta în natura, doamna mea. Dv. n-ati citit pe Hegel!
Intra Ditrich - asa se numea feciorul meu.
- A venit sluga de la domnul baron.
- Ma iertati, cucoanelor? sunt silit a ma lipsi de societatea dv.; sa lasam pe mâine discutiile noastre filozofice.
Înca nu închisei bine usa, când am auzit rasunând vocea doamnei Pacht:
- Ce natarau!
"Lucrurile merg bine. Norocul ajuta pe natarai!" îmi zisei si-ntrai în odaia mea.
Baronul - model de bunomie - îmi trimise, dupa vorba noastra, un prezent superb: un nécessaire femeiesc de eben, încrustat cu aur smaltat.
Îi raspunsei prin urmatoarele rânduri:

"Feldesule!
Mâini la ora dreptului penal îti voi reporta despre rezultat.
S p i t e r u l, manu propria.

P.S. - Trimete-mi chiar acum sania ta: as vrea sa ies nitel la aer. Stiu ca ai sa sezi la masa, apoi ai sa dormi... trasura va fi libera; prin urmare, astept."

Pâna la acea zi, baronul nu acordase înca nimenui favoarea ce-i cereram prin scrisoare. Peste o jumatate de ora, o sanie sta la usa mea.
- La bariera Blinde-Kuh! strigai viziteului.
Prin acea bariera am fost facut prima mea intrare în oras, viind a studia la Universitate teoria dreptatii, pentru a nu o aplica apoi niciodata în viata practica.
În cei dintai doi ani ai studiului juridic, m-am mutat de sapte ori din casa-n casa. Voiam acum, pe conta baronului, a revedea cele sase locuinti trecute, reamintindu-mi en passant istoria petrecerii mele în fiecare din ele.
- Stânga!
Trecui lânga o casa cu doua rânduri, al carei rez-de-chaussée era ocupat prin cinci blanarii. În rândul de sus, cele doua feresti din capat, am sezut eu trei luni fara patru zile. Celelalte odai ocupa proprietareasa, femeie frumoasa, dar de patruzeci de ani, vaduva unui bogat negutator. Am iubit-o doua luni; si m-am jurat de atunci a nu mai iubi în veci o femeie de patruzeci, sau în genere o blanareasa.
- Dreapta! în ulita M.
Iat-o casa care nu voi uita-o niciodata. Sus sedeam eu, jos Enrieta, modista franceza, creatura oftigoasa, dar atât de încântatoare, încât ma facea a crede ca oftiga e boala îngerilor. Într-o seara trimite la mine, rugându-ma a nu face vuiet, d-ei fiind bolnava. Asa s-a început cunostinta. O, zeilor! ce izvor de voluptati, purure noua si din ce în ce mai fermecatoare! Ea a murit, sau, mai bine zicând, s-a stins peste sapte saptamâni pe bratele mele. Enrieta a fost singura femeie pe care ma pot lauda a fi iubit pâna la moarte.
- Stânga!
Ha! iata si fericita locuinta a d-lui consilier titular! realizarea falansterelor lui Fourier. În casa din curte sedeam doi studenti si un împiegat, si toti ne bucuram deopotriva, fara gelozie, fara cearta, fara intrigi, de nesecabilele favoruri ale doamnei, al carei barbat era al patrulea tovaras si cel de pe urma!

- Destula plimbare! înapoi!
Întorcându-ma acasa, am gasit un nou ravasel de la baron:

"Spiterule!
Am gândit mult despre modul în care ai putea face mai nimerit ca zâna mea sa poata ghici numele adoratorului sau. S-ar putea ca ideea mea sa nu fie rea. Daca ea îti va putea conveni, iata-i esenta. Vei putea pune în nécessaire alaturata aici marca a neamului meu, ceea ce lesne va putea stârni curiozitatea ei, s-atunci îi vei putea explica ca, dupa cunostintele tale eraldice, ea n-ar putea fi decât a baronilor Rosen.
Al tau pâna la moarte, R."

Scrisoarea o pastrez pân-acum ca model de originalitate si de stil, mai cu sama de stil: ceva ŕ la d. Rosetti!
De acum nu mai este îndoiala ca Feldesul iubeste pe Micuta: un om teafar n-ar fi întrebuintat atâtea "pot". Nécessaire-ul si sania, lucruri la cari nici m-am asteptat din parte-i, vin a sprijini aceasta evidenta.
M-am uitat la marca lui R., întiparita pe un capetel de hârtie parfumata couleur rose. Scutul stemei nu prezinta decât o stea septegrana, figura foarte ordinara în eraldica svezeasca.
Am tras clopotelul.
Marca mea, ca si numele meu, ca si natura mea, înfatisaza un taciune. O întiparii pe ceara tare deasupra scutului baronului, care, adeca scutul, iar nu baronul, s-a ascuns fript; si închisei hârtiuta în nécessaire.
"Aceasta idee poate nu mi-ar fi venit în minte fara scrisoarea Feldesului", îmi zisei în mine. Adevarata dragoste e inventiva! Acum trebuie sa mai pun lucrurile la cale asa ca baronul sa fie încredintat ca Micuta a primit darul sau, ca-l iubeste (pe dar sau pe baron - totuna!) incognito, ba ca el a si vorbit cu ea... O asa mistificatiune nu e tocmai grea; sa recurgem la vro grizeta, care mâini la bal masqué... Ah, Doamne, ce înspiratie! Rosen are o amanta... Far-a ma gândi mult, ma grabii a scri urmatoarea epistola polona:

"Moja Kochana Pani!
Am dovezi autentice despre necredinta amantului d-tale. Permite-mi a veni chiar îndata si-ti voi pruba lucrul, ba înca îti voi da mijloace de a te încredinta în persoana. În asteptarea raspunsului care te întereseaza, cred, mai mult decât pe mine, sunt al d-tale, Anonim."

Intriga e legata de minune, parca într-un roman dumasian. Sarmana lescuta va juca rolul Micutai!
Au intrat Ditrich si Cati.
- Ati tras clopotelul? întreba Ditrich.
- Da.
- Sa v-aduc mâncarea de seara? zise Cati.
- Nu draga! dar bine c-ai venit tocmai acum. Eram sa trimet sa te cheme. Iat-un lucrusor, Catincuta; trebuie sa-l dai în mâna duducai. Spune-i ca ti l-a înmânat pe-ntuneric, în coridor, un om pe care nu l-ai putut vedea si care a fugit, rostind numai aceste cuvinte: "La mademoiselle Marie pentru reprezintatia de aseara". Tine secretul pâna la o vreme, adaosei, vârându-i în mâna o bancnota de cinci fiorini.
Cati iesi cu nécessaire-ul si, fireste, cu bancnota.
- Tu, prostule, du-te în ulita Lorch; cauta casa nr. 86, întreaba pe doamna Victoria Przikszewska, da-i în mâna, auzi, în mâna, aceasta scrisoare, cerând sa raspunda. Ce ti-am spus?

- Ca-s prost.
- Adevarat; s-apoi?
- Ca sa ma duc în ulita Lorch.
- Minunat! mai departe?
- Sa ma duc mai departe?
- Ba spune mai departe!
- Sa caut casa nr. 68.
- 86, gogomanule!
- 86, cuconasule.
- Si ce sa mai faci?
- Sa-ntreb pe doamna Chiftoria Sicsicsicska.
- Victoria Przikszewska, magarule.
- Chiftoria Sicsicsicska, cuconasule.
- Întreaba dar numai pe o doamna vaduva polona; crez ca doara n-o fi doua vaduve polone sub acelasi acoperimânt!
- Vaduva polona, nr. 86.
- Casa, iar nu vaduva, nr. 86, ma-ntelegi acum?
- Si s-aduc un raspuns.
- Sa nu spui cumva cine te-a trimis.
- Atâta?
- Fuga!

Doamna Victoria Przikszewska, sau, cum o numea Ditrich, Chiftoria Sicsicsicska - al patrulea personaj principal al romanului meu, ego fiind cel dintâi - vaduva unui capitan austriac ucis în Ungaria, primea de la recunoscatoarea ocârmuire o pensiune atât de mica, încât, pentru a nu muri de foame, spre economia finantelor statului, ea era silita a întreprinde negotul frumusetelor goale si lenese. În acest mod, trecând, asemenea cascarii, de la om la om, Victoria, într-una din zile, a dat peste Feldes, si Feldesul, tot atunci, dete peste Victoria. "Ah! zise vicleana polona, uitându-se gales în ochii celui mai slut si mai bogat student al Universitatii, ah! în zadar am cautat pâna acum un barbat care sa ma-nteleaga!" "Oh! raspunse bunaticul baron, topindu-se de focul cochetariilor celor mai rafinate, oh! în desert am visat pâna azi o femeie care sa ma iubeasca!" "Nu sunt cu stare!" "Nu sunt frumos!" "Ai sâmtiminte dulci, cari sunt destule pentru a aprinde amorul femeii!" "Ai un chip îngeresc, care e de ajuns pentru a învapaia dorul barbatului!..." Victoria a lesinat si Feldesul s-a apucat s-o trezeasca prin o detunatura de sarutari, însotite, fireste, de gâdilitoarea frecatura a piramidalului sau nas. Rezultatul melodramei a fost ca baronul, spre a înlatura saracia polonei, o lua în întretinere cu doua mii de fiorini pe an, o trasura de birja si daruri neprevazute în budget; iar polona, viceversa, spre a înlatura diformitatea baronului, îi harazea de porunceala ceea ce le beau sexe, dupe dreptul naturii si al nomenclaturii, ar trebui sa harazeasca numai barbatilor frumosi, sau, cel putin, nostimi.

Rosen de mai multe ori învita pe intimii sai amici - între cari eu eram primul actor, actor în ambe întelesurile acestui cuvânt - la ceai, la Victoria. Polona cânta din piano si din gura; vreunul din musafiri o ajuta din flaut sau din violina; vreo doua-trei amice si conbreslase ale gazdei, întovarasite de nenorocitorii lor, încingeau o polca sau un valt; vreo câtiva studenti sau militari se puneau la pichet sau la stos, si seara trecea pe nesimtite, spre multumirea tuturora. Nu stiu daca, înconjurata fiind de o societate atât de variata, si ascutita de gelozia baronului, omul cel mai lesne-crezator din lume - nu stiu, zic, daca Victoria, alunecându-se pe calea virtutii si aducându-si aminte trecutul, n-a avut cumva alti amanti, secundari, întâmplatori sau gratis. Prezumtiunea juridica ma face a o presupune ca ideal de credinta femeiasca. Eu, unul, pe cinste, nu i-am facut

niciodata curte, nu din amicie pentru baron, nu pentru ca frumusica vaduvita nu mi-ar fi placut, ci, simplu, de lene: Victoria sedea prea departe. O data numai, dupa a sa dulce rugaminte, i-am scris în album un sonet impromptu, în care ziceam, pare-mi-se, cu o pompa prea poetica, ca fericirea cea mai fericita este de a fi fericit în fericire.
Ditrich îmi aduse de la Victoria un biletel cu cuvântul "Czekam", adeca, leseste, "astept".
- Ad-o birja!
Aveam pe masa o masca; m-am mascat, am pus în buzunar scrisoarea baronului cu "pot", din care am sters cuvântul "Spiter", fiindca porecla mea era cam universalminte cunoscuta, am aruncat pe umere blana si... iata-ma înaintea întrigatei polone, într-un salon baroneste îmbracat, tęte-ŕ-tęte.
- Doamna mea, cine sunt vei sti mai pe urma. Deocamdata, sa nu pierdem timpul în vorbe. Cunosti aceasta slova?
Îi aratai scrisoarea.
- O, Doamne! slova lui Rosen.
- Citeste.
- Domnule, cine esti? Spune-mi cine esti? Om sau dimon?
- Sunt prea moral pentru a fi drac; conditia de om îmi convine mai degraba; dar vorba nu e despre personalitatea mea, ci numai despre necredinta baronului: mâini sau poimâini, doamna mea, ai sa fii delasata; o sa pierzi acele mii de fiorini; ai sa ramâi cum ai fost mai înainte, în intervalul vietii d-tale între capitanie si baronie... Eu, unul, sunt în stare a darâma planurile lui Rosen si a-ti întari pozitia; dar trebuie sa-mi dai o ascultare deplina si nemarginita. Te învoiesti? Mâine este balul mascat. Trebuie sa fii acolo. Baronul are sa vie, de asemenea, din îndemnul meu, pentru a întâlni pe noua sa amanta, pe care tot eu o voi împiedeca a iesi din casa. Costumul lui voi sti mâini si ti-l voi arata în bal. Ceea ce ai sa vorbesti vei sti tot atunci. Dupa ce vei veni, abordeaza-ma si spune-mi cuvântul "czekam", pentru ca sa te pot recunoaste. Esti blonda ca si iubita lui Rosen, esti de aceeasi statura... lucrul va merge bine! Vino la noua oare tocmai; ma vei vedea plimbându-ma cu mânile pe piept ŕ la Napoleon; s-apoi am sa fiu neconstumat, cum ma vezi acuma.
- Asculta, masca. Daca vei izbuti a-mi înlantui pe Rosen, apoi...
- Apoi?
- Cum ti se pare, oare sunt eu frumoasa?
- Sa presupunem ca-i asa, pentru a ne feri de dispute economico-politice despre valoarea relativa a doua mii fiorini...

II

Ziua a doua

Toata noaptea am visat niste nazdravanii si fantasmagorii de cele mai curioase, precum se întâmpla, în genere, dupa o zi plina de agitatiune. Mi se parea a fi sora cu d-na Przikszewska; duduca Micuta se metamorfozase în barbat, ceea ce, în adevar, i se cam prilejea câteodata pe scena; baronul Rosen ma curta pe mine, adeca pe exemplarul meu femeiesc; duduca Micuta, se-ntelege, ca un tânar ce era, curta pe Victoria. Nu mi-amintesc toate peripetiile dramei; stiu numai ca ea s-a încheiat prin doua cununii de tot în caracterul visurilor: Micuta s-a însotit cu Przikszewska si eu cu Feldesul.
La 9 ceasuri ma-ndrumai spre Universitate. Aveam ora dreptului penale. Profesorul - un june cu ochelari pe nas, cu nasul ridicat în sus de frica sa nu-i pice ochelarii, ceea ce - ridicarea nasului - îi era lesne de facut din cauza usoritatii capatânii întregi - profesorul ne explica acum importanta cestiune de adulteriis, si ne dezvolta, ca de pe carte, teoria celebrului criminalist german Feuerbach, cum ca violarea unei femei e fiziceste cu neputinta. Spre încheiere, el a surâs si a zis cu aer de profunditate:

- Eu, unul, domnilor mei, ma unesc cu opinia lui Feuerbach numai întrucât priveste pe barbatii fiziceste neputinciosi.
- Domnule profesor, îmi dati voie a cere o dezlegare? dezlegare în întelesul juridic al cuvântului, zisei ridicându-ma.
- Mai ales, domnule.
- Legile romane, în cazul adulteriului, vorbesc numai de jure patris vel mariti... prin urmare, este iertat a viola o fata, adeca o femeie fara barbat, care, totodata, ar avea numai o muma vaduva?
Facând aceasta întrebare, eu gândeam, fireste, la duduca Micuta.
- Cestiunea e foarte grava, raspunse profesorul, apasând ochelarii, care se pregateau, pare-se, a sari de pe nas, pentru a întâmpina la cazul meu prin un alt caz. Cestiunea e foarte grava. În lectiunea viitoare o voi dezbate exegetic cu ajutorul texturilor pozitive si filozofice.
În acest moment rasuna clopotelul si profesorul iesi din clasa buiguind fraza:
- Cestiunea e foarte grava, foarte grava...
Pesemne si el avea vreo duduca Micuta!
- Ei bine, Spiterule, facut-ai ceva? sopti baronul Rosen abordându-ma.
- Mai mult decât s-ar fi putut astepta: ea îi da un rendez-vous deseara la bal masqué.
- Est-ce possible?
- I-am spus ca esti frumos ca un persian, ca esti înfocat ca un arab, ca o iubesti ca un turc, nici mai mult, nici mai putin; în fine, te-am prefacut într-o minune orientala. Spre a nu ma dezminti, trebuie sa fii mascat si sa-ti cunosc costumul mai dinainte, pentru ca s-o pot preveni.
- Voi fi drapat în flutur.
- Admirable! Vino la noua trecute: ea te va astepta. La bal te voi lamuri mai bine despre toate.
- Prezentul i-a placut?
- E încântata.
- Nu sezi azi cu mine la masa?
- Iarta-ma; am mai multe trebi... uitat-ai amorul meu pentru Frosa lui Klumpen?
- Fi donc! o slujnica...
- De gustibus non est disputandum. Mie îmi plac florile câmpenesti; tie florile cu miros; nasul tau usor înghite orice aromate, al meu se teme de guturai! adio!
Au revoir, mon cher! au revoir!
Mai tagaduiasca cineva cum ca norocul nu e causa causans a tuturor noroacelor! Abia facui câtiva pasi de la columnada Universitatii, intrând în ulita Milchbrei, cum deodata zaresc pe Micuta iesind dintr-un magazin, urmata de Cati, care tinea într-o mâna o legatura si în cealalta o pereche de papuci. Aleasa inimii mele mergea repede înainte, lasând în stratul de zapada urmele unui piciorus fabulos si ascunzându-si nasusorul în manson - asemenea pasaruicii, când îsi adaposteste capusorul în caldura aripioarei. Precum vedeti, si iarna are o poezie a sa, diminutiva ca a lui Alecsandri, pe care trebui s-o cautam în zapada si în manson.
- Îmi pare bine ca te-am întâlnit, domnisoara. Sunt sigur ca însuti ai fi dorit sa ma vezi în téte-ŕ-téte, pentru ca sa-mi poti face doua întrebari despre cari ai gândit s-ai visat toata noaptea.
- Cum stii dumneata gândurile si visurile mele, domnule Ghita? întreba Micuta cu o voce tremurânda, care dovedea ca zisa mea, bazata în parte pe un fapt pozitiv si în parte pe o indicare psicologica, a lovit-o drept în inima.
- Va sa zica, am ghicit, nu-i asa? zisei zâmbind.
- Eu n-am spus aceasta... apuca înainte Micuta, lasând ochii în jos. Însa aerul de siguranta cu care m-ai abordat a putut cu tot dreptul sa ma minuneze.
- Sa nu fatarnicesti în zadar, domnisoara; eu sunt un fel de nazdravean: e prea greu ca nestine sa ascunda orisice de la mine. D-ta ai gândit si ai visat toata noaptea despre nécessaire-ul de eben, ce

l-ai primit aseara, si despre curtea ce mi-ar fi facut neneaca d-tale ieri demineata, când erai la repetitie. Trebui sa recunosti adevarul.
- D-ta ma sperii, domnule! Cum de ai putut patrunde în cugetul meu? Cum de ai aflat despre nécessaire? De unde aceasta schimbare în manierile d-tale? Ieri as fi jurat ca esti...
- "Poet", cum m-a numit doamna Ana. Ieri nu faceam deosebire între curcan si iepure, si astazi citesc în fundul inimelor; ieri ma laudam cu raceala naturii mele sezând într-o odaie calduroasa, si astazi vorbesc cu foc calcând pe gheata... Vrei oare sa-ti lamuresc aceasta cimilitura?
- Cu orice pret!
- Seara la bal masqué întreaba-ma si vei afla, cam pe la zece ore. Ieri ma credeai prost, acum ma socoti geniu; peste putine ceasuri ma vei vedea nici una, nici alta, dar ceva mijlociu. Asadar, te salut în asteptarea a treii "schimbari la fata".
Micuta îmi întinse mânuta sa, palpitânda de frig sau de emotiune, nu stiu; o strânsei cu aprindere si ne despartiram, pentru a nu întra în casa împreuna.
Tactica mea ostaseasca în privinta duducai Micutei se baza pe o observatiune filozofica foarte veche, ce o cunosteam în teorie prin studiu, mai înainte de a o fi adeverit în practica prin un sir de experimente. Barbatii, afara doar de poeti, si înca de poetii cei fameni, când iubesc o femeie, o iubesc numai ca pe o femeie, si adesea o iubesc chiar mai putin; femeile, din contra, iubesc deobste un ideal, un ce mai presus de natura omeneasca, un înger sau un drac ca Jeanne d'Arc din veacul de mijloc, dar niciodata un barbat cum sunt barbatii. Scelerateta cea mai neagra atrage mai degraba amorul unei femei decât o onestitate mediocra a unui nici-turc, nici-turlac. De aceea hotilor si tâlharilor celor vestiti nu le-au lipsit amante de foc, pe când un presedinte de municipalitate sau un prefect de politie ordinarminte nu sunt iubiti nici chiar de legiuitele lor jumatati. Voiesti oare, cititorule, ca sa te iubeasca sexul, sau, cum zice d. Cipar, sepsul frumos? o voiesti? fii totdeauna prea: prea în dreapta, prea în stânga, prea în mijloc, prea dinainte, prea dinapoi, tot prea si prea - în bunatate, în rautate, în idei, în fapte, în vorbe, în aprindere, în raceala, in omnibus rebus et aliis quibusdam!
Credincios sistemei mele, la masa am fost prea tacut; si mersul conversatiunii samana, prin monotonie si delicateta, cu al unei tragedii franceze în versuri; bunaoara:
MICUTA
(catre mine)
Va duceti deseara la bal?
EU
(catre Micuta)
Da.
ANA
(catre mine)
Veti fi mascat?
EU
(catre Ana)
Nu.
MICUTA
(catre mine)
Sosu-i prea sarat, nu-i asa?
EU
(catre Micuta)
Da.
ANA

(catre mine)
Poate vreti mai bine castraveti.
EU
(catre Ana)
Nu.
MICUTA
(catre mine)
Dimineata a fost foarte race.
EU
(catre Micuta)
Da.
ANA
(catre mine)
Aveti obicei de a dormi dupa masa?
EU
(catre Ana)
Nu...

De la masa la Universitate, de la Universitate la biliard, de la biliard acasa: sunt actiunile care au umplut timpul meu pâna la opt ore de seara. Asteptam cu nerabdare minutul bataliei, din care speram a iesi încununat... ba tocmai nu, caci cununiile nu-mi plac de fel; speram, cum ar zice francezul, avoir le dessus: cu un simplu le dessus ma multumeam mai bine decât cu o mie de cununii! Locul bataliei era planuit la bal masqué, care se facea obisnuit în cele trei saloane ale clubului; dusmanii mei, de natii deosebite, erau numerosi: baronul, Przikszewska, Micuta; stratagema mea consta, ca a tuturor hatmanilor mari, începând de la Cocles, întru a-i combate în timpuri si cu arme diferite, dupre oportunitate; sau, potrivit politicii lui Machiavelli, de a face astfel ca ei sa se scarmene unul pe altul, ramâind ca eu sa culeg apoi folosurile luptei.
Punct la 9 ceasuri stam lânga usa salonului dintâi. Aveam pe fata un domino. Purtam paltonul în care vizitasem aseara pe Victoria si tineam mâinile pe piept ŕ la Napoleon. Deodata, rasuna la urechea mea cuvântul "czekam".
- Te astept, draga.
- Baronul e aice?
- Trebuie sa vie îndata, o sa fie costumat în flutur.
- Aceea n-are sa vie?
- Fii linistita. Amanta baronului se cheama Maria Pacht, actorita si, totodata, lucru de mirare! domnisoara. O cunosti?
- Ma mai întrebi?! Cine nu cunoaste creaturi de acelea?!
- Fii cu sânge rece. Baronul îi trimise ieri un scump nécessaire de eben încrustat cu aur. Pâna acum el o cunoaste numai din vedere si n-are de la ea nici un semn de întelegere. Cata sa joci bine rolul Mariei. Spune-i ca ai primit cadoul, multumeste-i, fagaduieste-i, sicaneaza-l, întrigheaza-l, fa ce-i vrea, esti mestera: numai...
- Numai?
- Vei strica totul de îndata ce-l vei întreba despre numele meu; trebuieste numai atâta, pentru ca el sa priceapa ca joci un rol strain.
- Si numele tau oare nu-l voi afla niciodata?
- Uitat-ai fagaduinta de aseara? Când vei cere împlinirea ei, atunci vei sti cum ma cheama.
- Ma iubesti dara?

- Ba.
- Apoi nu vei cere niciodata ceea ce ti-am promis.
- Nu te iubesc, dar îmi placi; si de la placere pâna la iubire e un singur pas; dar pune-te ceva în laturi; nu vezi cum ma cauta fluturul nostru?
Victoria s-a departat.
- Iubite domino! nu esti cumva spiter?
- Tocmai; sunt spiter din casa Anicai tale.
- Ea-i aici?
- Cine? Anica?
- Da-o dracului! mademoiselle Marie.
- Acum vad ca esti un flutur din cunostintele mele; vreau sa zic, un feldes metamorfozat în flutur, un "avatar", cum ar zice profesorul nostru de limba sanscrita.
- Bravo! acum recomanda-ma, frate Spitere, la îngerul meu.
- Trebuie sa te previn, mai înainte de toate, despre un lucru de prima importanta.
- Spune.
- Îti aduci aminte istoria mea cu Frosa lui Klumpen?
- Scuteste-ma, pentru mila lui Dumnezeu! mi-o repeti de trei sute de ori pe zi! nu te pot întâlni fara ca s-aud îndata numele acelei nenorocite!
- Ce sa fac, draga Feldese! o iubesc. Dar sa venim la vorba noastra. Mutându-ma în casa cucoanei Ana, ma temeam ca nu cumva sa ajunga la stirea-i scandalul meu cu Klumpen. Tu întelegi ca, având o fata mare, ea n-ar fi suferit pe un locatar... Deci, în contractul nostru mi-am schimbat personalitatea, încât muma si fata ma cunosc sub nume, porecla si profesie imaginare de Teopomp Perpetuevici, student de medicina. Cauta dara, pentru propriul tau interes, a nu ma dezminti.
- Îti promit.
- Mai bine de toate, nici sa vorbesti despre mine.
- Fie si asa.
- Parola?
- Parola!
Îl luai la brat si am înaintat la Przikszewska.
- Frumoasa masca, iata generosul tau adorator, celebrul flutur înamorat de floarea nurilor tai si însetat de dorinta de a întinde asupra-i splendidele sale aripi.
- Domino ti-a spus adevarul cel mai pur, idolule inimii mele.
- Da-mi dar bratul tau, încântatorule fluturas, si uita pentru aceasta seara origina ta orientala, pentru a vorbi cum se vorbeste în Europa.
- Va las sa gustati placerea dialogului; ma asteapta alte masti mai putin poetice.
Zicând acestea, ma repezii în sala, unde ma astepta Ditrich.
- Lasa blana în garderoba, îmbraca paltonul meu, pune pe fata acest domino si plimba-te prin saloane; dar sa nu vorbesti cu niminea nici un cuvânt, chiar de ai asurzi de întrebari. Ma-ntelegi?
Apoi reaparui în salon, ca un personaj din nou venit, lasând pe amutitul Ditrich a juca, bine-rau, dar în tacere, si prin urmare într-un mod foarte filozofic, vechiul meu rol.
Am trecut în salonul al doilea, ferindu-ma d-a fi însemnat de catre Feldes, care soptea nu stiu ce la urechea falsei sale Micute.
- Počte! vous cherchez des sujets? ma-ntreba o masca.
- J'en trouve un bien mauvais devant moi.
Înconjurai salonul al treilea.
- Spitereasa Benedeck moare dupa tine, îmi zise în fuga un domino.

- N-are decât sa citeasca pe Bolnavul imaginar al lui Moličre: saignare, purgare, clysterisare!
Ma-ntorsei în salonul al doilea.
- Vrei sa-ti povestesc viata ta de la leagan si pâna-n seara de astazi? îmi zise o circaziana.
- Te iert pentru departatul trecut; spune-mi numai ceea ce am facut de ieri si pâna astazi. Vezi ca taci? esti dar mufluza de parola, si te las ca sa te îndrepti în opinia publica.
- Apropiindu-ma de usa salonului întâi, vazui intrând doua masti proaspete. Una, mai nalta si mai grasa, purta o rochie lunga de atlas mohorât s-avea pe cap un fel de coroana aurita cu dinti; cealalta, mai subtire si mai mica, era îmbracata în rochie scurta de atlas verde-deschis, cu un spenter de catifea pimbie s-o cununa de flori artificiale pe cap. Câteva cuvinte, întrauzite din gura mascutei verzi si adresate catre masca mohorâta, ma facura a ghici pe ambe.
- Lasa-ma sa întrighez un pic pe natarul dumitale, zise cea dintâi.
- Cum îti place, dar sunt încredintata ca peste cinci minute o sa începi a casca, raspunse cealalta, departându-se.
Apucai bratul mascutei.
- Ai venit sa-mi ceri seama, Marie?
- M-ai recunoscut?
Apoi luai bratul Micutei, iertându-mi, drept precuvântare, a-i strânge mânuta, care tremura în palma mea, dupa o expresie noua în asemenea cazuri, ca un pestisor prins în retea. Si ne asezaram într-un colt al salonului, unde o uriasa columna arunca asupra-ne binefacatoarea sa umbra.
Micuta tacea.
Când o femeie amuteste deodata în ajunul unei rastalmaciri amoroase, când, vesela si glumeata pâna atunci, ea pleaca ochii în jos, sau se face a se juca cu aliseda ceasornicului... e semn bun! ea au deja iubeste, au presimte rasaritul dragostei. Crescut în scoala poetilor latini, adapat la adâncele izvoare erotice ale lui Ovidie, Petroniu, Propertiu etc., eu cunosteam din copilarie, ca pe Tatal nostru, meteorologia amorului; si, vazând tulburarea fetei, îmi zisei în gând: "O am!"
Mânuta Micutai se afla tot înca în a mea. Ma uitai în jur si, însemnând numai dosul a doua masti cenusii, cari stateau mai aproape de locsorul nostru, prin o repede miscare - o miscare a carei repejune se poate alatura doara cu lovitura unui pumnal italian - întiparii pe degetele copilei o sarutare de foc, ca toate acelea prin cari se-ncepe o iubire si cari - vai! - sunt cu neputinta mai în urma.
Micuta iute îsi retrase mâna si se scula în picioare:
- Vaz, domnule, ca nu meriti încrederea mea; adio!
Atâta numai asteptam, pentru a pune în lucrare planul, artisticeste concertat de mai nainte.
- Adio! Ti-am spus fara cuvinte, prin o singura sarutare, ceea ce trebuia sa stii: te iubesc! Adio! adio, Marie!
Zicând aceasta, ma ridicai cu demnitate si disparui în valmasagul mastilor, ce navaleau din ce în ce mai numeroase cu apropierea miezului noptii. Apoi întorsei capul si zarii pe Micuta reasezându-se gânditoare în misterioasa noastra pozitie din dosul columnei.
Tocmai atunci trecu lânga mine Feldesul cu Przikszewska.
- Vi-to no-ta, ca-ta am-tu sa-ta ti-to spun-tu ce-to va-ta, zisei baronului în argotul studentilor, cari se cuprindea în aceea ca silabele sa se desparta si dupa fiecare din ele sa se adauge unul din aceste trei postpuneri: to, ta, tu; anume: to dupa vocalele e si i, ta dupa celelalte vocale, si tu dupa consune; încât frazul meu însemna simplu: "vino, ca am sa-ti spun ceva". Numai optsprezece bursi în întreaga universitate vorbeau în perfectie si cu o iuteala neauzita în aceasta limba, ce o numeam totatutica. Eu si Feldesul eram recunoscuti ca doctori între ceilalti.
- Cum sa las singura pe Maria? raspunse baronul.
- Trebuie sa-mi faci aceasta slujba pentru zece minute.

- Dar, scumpul meu...
- Lasa-ma dara pe mine sa-i spun eu oarece la ureche.
Si trecând din partea Victoriei, îi soptii leseste:
- Domino "czekam" te asteapta în salonul al doilea, lânga a treia fereastra.
- Vra sa zica, d-ta îmi cunosti secretul, domnule Ghita?
- Sa vede ca asa. Lasa bratul lui Rosen.
Victoria simti ca orice împotrivire la cererea mea ar fi fost primejdioasa si, strângând mâna Feldesului, ea îi zise:
- La revedere, amorasul meu; pâna la viitorul bal mascat.
- Cum? pân-atunci nu ne vom mai întâlni, îngerul meu?
- Nu stiu; nu pot fagadui; nu atârn de mine.
- Neomenosule! cum sa nu ai tu mila de patima mea, de focul meu, de chinul meu, de...
- Îndatorire pentru îndatorire, iubite Feldese. Ti-a venit rândul a-mi proba amicia ta. Vezi acea masca verde-pembie din dosul columnei?
- O vaz; dar ce-mi pasa mie...
- Tie nu, fireste; caci ea... ea nu este Micuta! dar mult îmi pasa mie, fiindca încep a o iubi, si trebuie sa-i dovedesc amorul meu, pân-acum respins, prin un ce eroic, care rapeste si supune inimile femeilor. Abordeaz-o si fii scandalos cu ea; eu ma voi apropia atunci si te voi provoca la duel; tu-mi vei da carta si eu îti voi raspunde cu a mea... De la sine se-ntelege ca duelul va fi numai imaginar! se cere efectul, si nimica mai mult!
- Vei fi multumit!
Si baronul merse repede spre Micuta, pe când eu însumi ma furisai dupa columna, auzind si pândind totul, dar fiind totodata nevazut de catra biata pasaruica.
- Te cunosc, mascuta, zise Rosen, asezându-se lânga Micuta. Ce de mai fiorini stors-ai de la mine! As vrea sa ne reînoim cunostinta.
Sarmanul baron nu stia cu cine vorbeste. Auzindu-l, eu abia îmi puteam retinea râsul.
- Te-nseli, domnule, raspunse Micuta cu o voce despretuitoare, si voia sa se scoale.
- Ia lasa, puica, marafeturile la o parte, întâmpina baronul, apucând-o de talie.
În acest moment aparui eu, parca trecând din întâmplare, fara însa a ma uita la actorii scenei.
- Domnule Ghita! zise cu tulburare Micuta. Dumneata ma cunosti si, prin urmare, esti dator a ma apara.
- Pâna la moarte, domnisoara! Cine esti, domnule? adausei, punând mâna pe umarul baronului si masurându-l cu mândrie de la cap pâna la picioare. Cine esti? raspunde!
- Ia, sunt o masca, precum ma vezi, si te poftesc, prietene, sa-mi slabesti umarul, caci, zau, nu sunt prea rabdator!
- Ma jur ca nu te voi lasa sa faci un pas - auzitu-m-ai? - mai-nainte de a-mi declara numele tau.
- Aceasta declarare oare va avea ea urmari? Trebuie s-o stiu pentru ca sa nu-mi pierd vorba în vânt, domnul meu.
Baronul îmi întinse carta sa, si eu, lasându-i umarul, îi detei p-a mea.
- Mâini la opt ceasuri ne vom întâlni, domnule baron.
- Pentru placerea dumitale, domnule Taciune..
Am ramas iarasi fata-n fata cu Micuta; dar, multumita politicii mele, împrejurarile s-au schimbat cu desavârsire. Acuma frumoasa mea privea în mine pe un cavaler din evul mediu, gata a jertfi zilele pentru o singura slaba miscare a mânutei sale.
"Cine stie - gândea ea în sine - daca-l voi mai vedea vreodata! cine poate ghici daca mâine dimineata glontul sau sabia adversarului nu-l vor întinde mort pe câmpul luptei: si eu, numai eu sunt cauza..."

- Ghita! zise cu-nduiosare Micuta, tu nu trebuie sa te bati, eu nu vreau, eu nu-ti dau voie.
Precum vedeti, într-o scurta minuta, din "domn" am devenit Ghita; din "dumneavoastra", tu.
- Ce auz, Marie? Nu ma-nsel oare? Tu ai vrea sa traiesc? tu ma iubesti?
- Fagaduieste-mi ca nu te vei bate.
- E cu neputinta! onorul mai presus de toate! fi-voi demn de dragostea ta daca me-i vedea tremurând s-ascunzându-ma dinaintea armei unui om, provocat de catre mine însumi?
- Dar daca el te va ucide?
- Voi pieri voios, ducând cu mine în mormânt credinta ca mor iubit de tine!
- O, Doamne!
- Aceasta întâlnire, oh! poate sa fie pentru noi cea de pe urma, Marie; de aceea, am o rugaminte...
- Ce sa fac! nu stiu ce sa zic!
- Daca baronul ma va ucide, trimite la tatal meu, a carui adresa o vei gasi între hârtiile mele, acest inel cu marca familiei, care trece în neamul nostru de la parinti la fii. În saltarul de sus al biroului vei afla zece mii de fiorini în bilete de banca si actul de danie pe numele tau...
Sa nu gânditi, domnilor, cum ca, în adevar, saltarele mele ar fi vazut vreodata macar zece mii de parale; însa, în ajunul unei morti care nu era sa se-ntâmple, interesul meu cerea ca sa dau o idee cât mai frumoasa despre starea mea financiara. În asteptarea biletelor promise în nefiinta, prezintai acum Micutei inelul meu; ceea ce era înca o viclenie, caci de pe taciunele marcei, iubita mea recunostea, fara ca sa i-o fi spus eu însumi, calcându-mi oarecum fireasca modestie, cine anume e danuitorul celebrului nécessaire.
Micuta plângea sub masca.
- Recondu-ma acum la mama; si...
Aici glasu-i s-a rupt ca o coarda din care artistul voieste a scoate niste sonuri mai presus de puterea instrumentului.
- Si? ai zis "si", sufletul meu? n-ai sfârsit...
- Si daca moartea te va cruta...
- Îti voi jertfi ramasita vietii.
- Nu-ti vei întoarce cuvântul?
- Nici în asta, nici în ceea lume!
Dupa un juramânt atât de pompos, începuram a cauta prin saloane pe ratacita doamna Pacht, pe care am gasit-o, în fine, întrigând pe un consilier de stat cu capul alb si plesuv ca al sfintilor.
Aici ne-am mai strâns de mâna ca nealtadata, si ma departai, dupa ce auzisem cuvintele Micutei catre doamna Ana:
- Hai acasa! ma doare capul...
"Bravo! iata ce se cheama a face treburi! Ulise în Odiseea n-a fost mai istet în nascocirea si gruparea stratagemelor!"
Astfel cugetam eu cu mândrie, cautând pe feciorul meu în toate unghiurile clubului, pâna ce-l zarii, în fine, tocmai în salonul al treilea, strâmtorat într-un colt de catra amagita Victoria, care, luându-l de pe costum drept mine, îi povestea ruseste, frantuzeste, leseste si nemteste conversatia sa cu Rosen, si-n zadar cerea de la el povatuiri mai departe, caci ascultatorul Ditrich, tiind aminte porunca, nu raspundea nici prin cel mai mic cuvânt.
- Ah, iata si dumneata, domnule Ghita! Fiindca-mi cunosti taina, spune-mi, pentru mila lui D[umne]zeu, ce s-a întâmplat oare cu prietenul dumitale? Închipuieste-ti ca de doua ceasuri întrebuintez în desert toata elocuinta mea pentru a scoate din gura lui macar un singur son.
- Asa-i politica amicului meu, draga mascuta. El va vorbi la timpul oportun, iar pân atunci nu vei putea stoarce de la dânsul nimic, caci amicul meu e mare diplomat!

Si plecându-ma la urechea lui Ditrich, care asculta cu uimire laudele ce-i dam si cari el nu le întelegea, îi zisei:
- Ia blana s-asteapta afara.
Ditrich iesi fuga.
- Ciudat lucru! chiar de necrezut! zise Victoria, vazând alergarea lui Ditrich. Dupa modul în care el vorbi aseara si-n astaseara, nu l-as fi putut socoti ca unealta unui alt; si cu toate astea, vaz ca dumneata, un copil - iarta-mi aceasta francheta - i-ai fi poruncind!
- El e Mefistofeles al meu, neneaca! Citit-ai Faustul lui Goethe? Adio!
Si ma facui nevazut.
Iesind afara, gasii pe Ditrich fara palton si fara domino, asteptându-ma cu blana.
- Striga o birja, iar singur du-te acasa si culca-te; eu voi dormi în târg.
- Stii unde sade doftorul Negus? întrebai pe droscar, suindu-ma în sanie.
- Cum sa nu stiu, cuconasule? Chiar acum am dus la dumnealui un boier la carti.
- Iute dara!
Si, lungindu-ma în sanie, întonai cântecul studentilor, facând sa rasune pustiitele ulite si sergentii politiei sa despere de a nu ma putea opri ca pe un pedestru...
III
Ziua a treia
Doctorul Negus, un tânar de douazeci si trei sau patru de ani, naltut, subtire, smolit la fata, coroiat la nas, cu ochi mari, sprincenat, cu o frunte destul de bine desemnata, avea una din acele figuri cari plac si se par frumoase la întâia vedere, mai cu seama pentru un nefizionomist, dar resping pe un cunoscator prin un nu stiu ce egoistic, mârsav, viclean; un nu stiu ce sapat în liniile fruntii, în îndoitura nasului, în trasaturile buzelor, în schimositura zâmbetului, în focul ochilor; mai în sfârsit, un nu stiu ce întiparit în toate deodata si cu neputinta de a se analiza în amanuntime. Nenorocirea femeilor e de a nu aprofunda nimica. Judecând lucrurile numai pe dasupra, ele strigau: "Monsieur Négus est charmant!" si monsieur Negus devenise, în câteva luni, doctor favorit al damelor.
Negus finea cursul de medicina, când eu intrai la Drepturi. Ne-am cunoscut la baronul Rosen, la care toti parazitii universitatii aveau facultatea lor... de a mânca, fiindu-le urât sa sada la masa singuri... cheltuind din punga. De atunci încoace, Negus, care n-a zabovit de a recunoaste în mine o natura cu totul necapabila de a crede în filozofia morala, s-a facut prietenul meu cel mai intim, desi niciodata nu-l invitam la masa, din cauza... ca bugetul nu prevedea cheltuieli extraordinare; si peste o saptamâna el îmi descoperi din amicie o taina, cunoscuta de toata lumea, dar care m-a adus mai târziu la descoperirea unei alte, necunoscuta de niminea.
Negus avea o amanta, de care nu stia cum sa se desfaca. "Am promis - zicea medicul nostru - ca o voi lua a doua zi dupa doctorizarea mea... am promis înaintea marturilor... Întelegi ca ar fi o neiertata nebunie din parte-mi de a-mi închide viitorul pentru totdeauna... ea-i cusutoreasa... cum oare sa facem?" "Pentru ca sa te pot sfatui în cunostinta cauzei, ar trebui s-o vad, sa-i patrund caracterul..." "As fi fericit de ai putea înca sa-i placi..." "Si sa ma prinzi, nu-i asa? Hai la dânsa!"
Sofiica era o frumusica copila de sasesprezece ani, delicata, melancolica, sentimentala. Ea iubea pe Negus ca o nebuna. Dintru-ntâi, voiam s-o curtez: dar vazându-mi munca zadarnica, ma hotarâi, cu o generozitate cam silita, a fi numai amicul bietei fete, cel putin pâna la o vreme. Peste o bucata de timp, Sofiica se îmbolnaveste. Viind tocmai atunci, din întâmplare, eu ma asezai într-o camaruta învecinata, cu capul plecat pe mâna, pentru a nu auzi de aproape vaietele copilei si plânsul mumei. Întra Negus, scrie o reteta si trimite pe batrâna la spiterie. "Sa iai, draga Sofiica, câte o lingurita de ceai la jumatate, numaidecât la jumatate de ora; iar eu ma duc, voi veni deseara, ma grabesc." Zicând acestea, Negus saruta pe Sofiica si iesi, fara a fi visat macar despre

prezenta mea. Dupa ce se-ntoarse muma cu o sticluta, iesii si eu, promitând a le revedea cât mai curând. Peste o zi ma abat la Sofiica; ea era moarta! Pe fereastra se afla sticluta cu reteta deasupra. Azardul m-a împins a-mi arunca ochii pe eticheta sticlutei: Câte o lingurita de ceai dimineata si seara. Crima lui Negus aparu întreaga înaintea ochilor mei. Îmi adusei aminte cuvintele lui: "Nu stiu cum sa scap de ea". Fara a rosti un cuvânt, ma zvârlii din odaie afara si ma repezii drept la locuinta lui Negus. "Stiu totul, Negus! stiu totul!" "Ce fel de tot?" "Sofiica a murit!" "Fatalitate! o iubeai?" "Sa iai, draga Sofiica, câte o lingurita de ceai la jumatate..." Aici Negus a sarit de pe scaun ca oparit si m-a apucat de mâna. "Cine ti-a spus aceste cuvinte?" "Mai stiu si altele: câte o lingurita de ceai dimineata si seara..."

Alergând în goana calului de la Sofiica la Negus, eu ma aflam sub înrâurirea unei voci interne, strigânde: razbuna pieirea nevinovatei jertfe. Eram o simpla unealta a sentimentului. Cugetarea n-a avut nici o parte, cât de mica, în purtarea mea, pâna la minutul când ma vazui fata cu Negus si pus în trista alternativa: sau de a-l acuza înaintea dreptatii, cerând autopsia raposatei, sau de a mistui în sânu-mi cunostinta crimei, devenind partas prin înteresata mea tacere. Presupuindu-se ca legile vor pedepsi pe Negus, au din aceasta va urma învierea Soficai? Ca acuzator al doctorului, în cazul de fata, în loc de a câstiga în opinia publica, oare nu voi fi eu înca banuit pentru nefasonabila mea familiaritate cu niste cusutorese? Si apoi, oare judecatorul nu ma va întreba: "De ce n-ai cercetat reteta lui Negus chiar când ai auzit cuvintele lui? de ce o asa idee ti-a venit în cap tocmai dupa moartea Soficai?"... Mi-au trebuit câteva secunde pentru a vedea realitatea pozitiei în care m-am vârât. "Propriul folos mai nainte de toate!" îmi zisei drept încheiere. "Viata sociala decurgând din combinarea întereselor îndividuale - urmai mai departe în mine - datoria omului e de a-si pazi camasa sa; treaba provedintii e d-a face ca pazitorii camesilor individuale sa aiba nevoie unul de altul. Eu, unul, mi-oi împlini misia; provedinta împlineasca-si pe a sa cum va sti mai bine..." Acuma întelegeti în ce mod, îngropând în mine misterul sticlutei, am ajuns a fi creditor de recunostinta al lui Negus; un creditor de nu iubit - ceea ce ar fi contra naturii - cel putin temut si ascultat.

Întrând în salon, vazui numai tot mese de joc. Stosul, pichetul, vistul domneau despoticeste în aceasta societate, împacându-se si urmând unul dupa altul, ca boierii Adunarii Obstesti. Cautând un locusor mai retras, zarii într-un colt al odaii un individ, care se caracteriza prin aceea ca în toata viata sa el n-a fost nimica alta decât numai sadea jurnalist.

Nimeni n-a putut afla vreodata unde si din ce parinti s-a nascut, sau unde si când a studiat, sau ce stia si ce nu stia domnul Wahlstimme. Când dumnealui scrise primul sau articol într-o foaie periodica oarecare, lumea a citit cele dintâi rânduri, apoi a aruncat ochii asupra iscaliturii si azvârli numarul ziarului, zicând numai atâta: "Ce secatura!"

Wahlstimme a urmat a scrie, oamenii au urmat a nu citi scrierile lui; si, cu toate astea, el ajunse în fine a-si face o reputatie de jurnalist! Ajunse la aceea ca semnatura lui sa devina în ziar un lucru tot atât de neaparat ca titlul sau ca indicatia tipografiei! ajunse a fi respectat chiar de acei si mai cu seama de acei care nu l-au citit niciodata!

Atunci Wahlstimme a început a purta pantaloni infinitaminte scurti si plete infinitaminte lungi, ca semne de liberalism extrem; a început a nu raspunde la nimica si a întreba despre toate, dupa obiceiul oamenilor mari; si s-a hotarât a funda o foaie a sa proprie, în care se cuprindeau regulat urmatoarele:

1. O revista politica interioara, al carei înteles era ca: daca nu ma veti asculta, veti pieri.
2. Un articol de fond, care voia sa zica: veti pieri, daca nu ma veti asculta.
3. O revista exterioara, în care se afirma, pe baza depesilor telegrafice sau a foilor straine celor mai veridice, ca, bunaoara, Garibaldi a încetat din viata.

4. Corespondente, adeca minciuni iscalite de catre autorii lor, ceea ce dovedeste, orisicum, un mare curaj moral.
5. Îndemnari de a subscrie în favoarea, de pilda, a beduinilor, cari n-au mijloace de a înfiinta o opera în centrul Africii; dar mai adevarat numai în favoarea redactiunii.
6. Facte diverse...
Eu credeam a nu fi de prisos ca duelul meu cu Rosen sa figureze în faptele diverse ale domnului Wahlstimme; asadara, îl abordai cu aerul de acea profunda admiratiune ce se cuvine unui mare literat, mare patriot, mare om de stat, mare filantrop!
- Îmi pare bine ca va întâlnesc, domnule Wahlstimme! poate nu ne vom mai revedea...
- De ce?
- Mâine dimineata ma bat în duel.
- Cu cine?
- Cu finlandezul baron Rosen, coleg al meu de facultate.
- Nu-l cunosc.
- Un june temerar, care a cutezat sa sustina odata în societate ca dumneata...
- Ce?
- O! dar lucrul nu merita de a fi raportat...
- Din contra, din contra! A sustinut, zici dumneata, ca eu..
- Voi repeta dara chiar cuvintele baronului: "D. Wahlstimme a izbutit sa para a fi ceea ce nu este".
Jurnalistul s-a facut ca nu aude cuvintele mele si reîncepu interogatoriul:
- Cu ce arma va bateti?
- Cu carabina.
- Curios! si la câti pasi?
- La zece.
- Care e motivul duelului?
- Baronul a cutezat sa fure de la mine papucul amantei mele.
- Cine e amanta dumitale?
- O juna albinosa, cu ochii rosi ca trandafirul si parul mai alb decât crinul!
- Îmi dati voie a anunta evenimentul chiar în foaia de mâine?
- Daca aceasta va face placere!
- Eu voi presupune în articolul meu ca dumneata ai ucis pe baronul Rosen; întâmplându-se cumva altminte, voi rectifica faptul în foaia de poimâne.
- Atunci sa presupuneti mai bine ca baronul m-a ucis pe mine.
- Ma unesc si cu asta.
Wahlstimme ceru o bucata de hârtie, scrise câteva rânduri si ruga pe Negus de a le trimite pe data la tipografia ziarului...
Iata dar ca de la a doua zi eu nu mai existam pentru publicul Germaniei întregi, si chiar pentru oricine citea nemteste!
Dupa ce toti musafirii s-au împrastiat unul câte unul, dupa ce slugile au strâns mesele verzi si lampele si au asezat scaunele în jurul odaii, dupa ce am ramas numai eu si doctorul, i-am povestit scurta mea intriga cu Micuta, scopul falsului meu duel cu Feldesul si cerui sa-mi faca o amputatie.
- Amputatie? Înnebunit-ai, Spiterule? d-apoi nu esti ranit!...
- Vrei sa zici, doctore, ca am o rana imaginara? Ei bine! fa-mi o amputatie tot atât de imaginara! Închipuieste-ti, bunaoara, ca vezi o gaura cât-colea în fruntea mea, si urmeaza cu regularitate dupre cum te învata chirurgia. S-apoi îndata, fara zabava; sunt acum sase ceasuri, si la opt si

jumatate trebuie sa ma duci acasa în cupeul tau, lungit fara miscare, ca Gustav-Adolf dupa batalia de la Lutzen. Apuca-te, parbleu! Micuta ma asteapta, cum te astepta într-o vreme raposata Sofiica...
Numele Sofiicai a produs un efect nedescris. Din negru, Negus deveni radaciniu. Fara a întâmpina prin un singur cuvânt, el iesi în odaia de alaturi, aduse un plastor, o bucata de pânza ceruita si bortelita ca o sita, comprese, bandaj... si peste câteva minute eram îmbodolit la cap ca un pasa turcesc cu trei cozi, si ma studiam cu multumire pe mine însumi în toate oglinzile salonului, zicând, ca junele d. Maiorescu în cursul sau public: "Lumea este o iluziune!" Erau doi insi amputati, unul în oglinda, celalalt înaintea oglinzii... si nici unul ranit!
- Mai trebuieste ceva, Negus! Sunt prea rumen la fata pentru un ranit în frunte! N-ai cumva vro biloseala?
Doctorul aduse o sticla cu prafuri si ma prefacu într-o mumie din timpul lui Ramses; ma vazui galben ca si când îmi mai ramâneau numai trei secunde de viata.
Nu mai era timpul de a ne culca: soarele s-a ridicat sus. Ni s-a servit ciocolata si Negus ordona a se înhama caii. Tocmai atunci un curier ne aduse ziarul Wahrheit (Adevarul), foaia celebrului Wahlstimme, unde am gasit între altele:

"Un eveniment deplorabil a avut loc chiar în momentul în care scrim aceste rânduri. Doi studenti straini, finlandezul baron Rosen si moldo-valahul Ghita Taciune s-au certat din cauza papucului unei june albinose. Lucrul a ajuns la o provocatiune, si duelul a urmat astazi, în zori de zi, la zece pasi cu carabina. D. Taciune a cazut mort. Noi deplângem aceasta catastrofa, cu atât mai mult ca nenorocitul june moldo-valah a fost un amic intim al nostru si un admirator sincer al ideilor noastre politice."

Abia avui timpul a striga "bravo!" vazându-ma ucis cu atâta sânge race de catre viteazul jurnalist, cum iata soseste o alta novitate: un jandar cu doua scrisori, una de o marime si culoare ordinara, alta în o mica coperta trandafirie si pecetluita cu o inima de bulina. Doctorul deschise pe cea dintâi si citi cu glas:

"Iubite Esculape!
Femeia mea se afla un peu mal de câteva zile; simte une migraine terrible; gaseste dar lŕ-dessus o ora libera pour la voir.

Al domniei-tale amic si serv,
Mapppsch"
- Spune ca voi veni la 9 si jumatate, zise Negus jandarului, care iesi îndata, cu toata vederata sa dorinta de a studia mai îndelungat cadavroasa mea fata si legatura de la cap.
- Asculta, badita - urma el catre mine - eu ti-oi citi si celalalt ravas, nu-i vorba; însa te rog din amicie sa tii secretul.
- Fireste! cum se tin toate secretele de amor între prieteni.
Negus amirosi scrisoarea, zicând: "mille fleurs!" si apoi citi:

"Tiranule,
Vaz cum ma rasplatesti pentru sacrificiile mele. Iata o saptamâna de când nu mai vii. Te astept sau... te voi despretui!

Pâna acuma a ta credincioasa,

Fani

Post-scriptum. Stii ca barbatul nostru se duce la tribunal de la 9 ceasuri. Te sarut de o mie de ori, scumpul meu!
F."

- Scrisorile procurorului cu sotia sa ne sosesc foarte la timp, zise Negus dupa o pauza de razgândire. Falsul tau duel si imaginara ta rana o sa faca numaidecât o mare zvona prin târg; deci, pentru ca sa nu urmeze cumva vreo cercetare legala, eu voi cauta sa previu pe Mappsch cum ca totul e o gluma, un ramasag, o jucarie... Gânditu-te-ai la aceasta, bre?
- Ba n-am avut când, frate; si ma-ncredintez ca eram sa fac cât pe ce o strasnica dobitocie, cu toate ca sunt legist!
Negus suna clopotelul.
- Tu, Max si cu Johann veti merge cu mine; dupa ce vom ajunge la casa d-lui, îl veti scoate din cupeu si-l veti duce pe sus, ca si când ar trage de moarte. Ma-ntelegi? zise el camerdinerului, care-l asculta cu gura cascata, ca pe un predicator latinesc de la biserica papistasa. Hai acuma! adause Negus catre mine, si am iesit.
Sezând în trasura, am improvizat urmatorul cântec în felul tuturor improvizatiilor, si care zugravea planul meu în privinta Micutei:

Dracul, petrecând prin lume,
Si-a facut un groaznic nume:
Toti fugeau, fugeau, fugeau
Cum de dânsul auzeau!

În sfârsit, de ciuda mare,
El se zice bolnav tare,
Si, lungindu-se pe pat,
Pielea popii a si dat!

Oamenii, cu bucurie,
S-au grabit pe loc sa vie,
Si-ngropându-l cu alai,
L-au trimis departe-n rai!

De atunci, cu-ocaua mica
El se plimba fara frica;
Si lucrându-si dupa plac,
Striga: "Doara nu sunt drac!"

Aci am ajuns la poarta casei doamnei Pacht.
Pâna acum n-am avut trebuinta de a descrie edificiul respectabilei mele gazde si personalitatile celorlalti chiriasi, amabili ai mei megiasi. Urmând metodului matematic, am definit mai nainte de toate centrul; de aci nu-mi va fi greu a plimba o raza împrejur, din punt în punt, si îndata veti avea o circomferinta!
Zidirea întreaga se alcatuia din rândul de jos, rândul de sus si o mansarda. În rândul de sus locuiam peste sala eu si însasi stapâna casei cu prasila. În rândul de jos se afla sub mine o

bacaneasa vaduva dupa trei bacani, de la care toti studentii cvartalului luau pe datorie târi, sardele etc.; sub doamna Pacht - un francez parfumar cu sotia, sapte fete si trei baieti, vrâstati treptat, începând de la patru luni si pâna la nouasprezece ani. În mansarda petreceau cu locuinta, deasupra mea, doua modiste, si deasupra doamnei Pacht, trei studenti de la scoala veterinara.
Când cupeul lui Negus s-a oprit la poarta, parfumarul, monsieur Jules, deschise usa, scoase capul, de la care se raspândea mirosul a nu stiu câte sute de esente, îsi apasa pe ceafa scufica de lâna albastra si rosti cu un aer de Talleyrand: "Ça doit ętre que'que chose!". Tot atuncea o mâna nu tocmai de cele mici a început a sterge de sudoare unul din geamurile de la o ferastruica a mansardei, si apoi zarii migaind ca în lampa magica figura unei modiste, Fräulein Gretchen, cea cu ochi de bou, dupa cum batrânul Omer numea pe blonda Minerva.
Max al lui Negus deschise portita cupeului.
- Mai încet! striga doctorul. Nu vezi în ce stare se afla ranitul, dobitocule? Mon cher monsieur Jules! adause el, prętez-nous votre secours! O, mon Dieu! quel malheur!
- Que vois-je! M'sieur Ghitza blessé!
În acest minut, amândoua modistele, câtestrei veterinarii, proprietareasa târilor, cei zece mostenitori ai parfumeriei cu mancele si muma lor, Cati si feciorul meu erau deja afara!
Bietul Ditrich, ce-si închipuia acuma pe stapânul sau în gura mortii, îsi frângea mânile si îsi smulgea parul, aducându-si aminte, pesemne, ca raposatul nu i-a platit leafa pe trei luni.
Veterinarii au început a explica modistelor diferenta dintre un om ranit si un câne împuscat.
Frantuzimea necajea pe Negus pentru a afla le pour-quoi al ranii.
Cati alerga ca o caprioara sus si se-ntoarse cu doamna Pacht si Micuta. Dar sarmana duduca nici a avut când sa vada bine pe cavalerescul sau aparator de la balul mascat: ea a lesinat pe pragul usii, cazând fara simtiri pe scara; si îndata grupa privitorilor s-a împartit în doua: modistele, bacaneasa si francezele au ramas lânga mine, veterinarii si francezii s-au aruncat sa ajute Micutei: atractia sexului fiind o lege fizica, ca si atractia newtoniana!
Max m-a ridicat de subsuori, Johann m-a luat de picioare, Negus îmi sprijinea capul, Fräulein Gretchen îmi tinea mâna dreapta, uitându-se la mine cu o nespusa îngrijire, plina de o sensibilitate curat nemteasca; Fräulein Annchen, modista cea mai tânara, balaie ca un pudel, îmi tinea mâna stânga, strângând-o convulsiv din o prea mare simpatie; francezele ciripeau; bacaneasa fosaia: cu astfel de alai am fost scos din trasura. Micuta, Cati si doamna Pacht se facura deja nevazute, o data cu partea barbateasca a societatii. Cu ochii aproape de tot închisi, fui suit în odaia mea si lungit în asternut. Negus a rugat apoi pe toti sa iasa, a tras zavorul usii, si am ramas numai noi.
Nebun de bucurie, am sarit din pat.
- M-ai îndatorat, Negus, pâna la mormânt! îi zisei, sarutându-l în gura cu încântare. Ha, ha, ha! eram sa mor de râs... nu de rana! De-acuma ma dezbrac si ma culc. Tu sa treci la doamna Pacht si s-o rogi, s-o rogi foarte mult, a ma priveghea în lipsa ta.
- Lasa pe mine!
- Poate ti se va înfatisa prilejul de a sopti vro doua cuvinte la urechea Micutei. Spune-i ca prezenta sa mi-ar usura durerea... ca ti-e cunoscuta cauza duelului...
- Si celelalte!
Eram deja dezbracat si întins pe perne, când Negus lua ziua buna, îmi dori isprava si iesi.
Ditrich, intrând pe vârful degetelor, se apropie de mine.
- Cuconasule!
- Of!
- Cuconasule!
- Uf!

- Cuconasule!
- Ah!
- Cuconasule!
- Tu... esti... cheama... pe... Ca-ti... Oh!

Ditrich reveni peste un minut cu slujnica doamnei Pacht.

Facui lui Ditrich semn cu mâna ca sa iasa.

- Ce nenorocire s-a întâmplat cu dv., domnule! a început Cati, stergând lacrimile ce-i curgeau din ochi, ca si când ea ar fi mâncat o oca de hrean. Cine ar fi crezut! De ati sti cât de mult sufere duduca! D-ei de aseara mi-a spus tot! n-a dormit toata noaptea... astazi, vazându-va ranit, a lesinat, se pare c-o sa aibe friguri, de slabiciune nu poate sta în picioare... Doftorul, care v-a adus pe dv., îi rânduieste acum niste doftorii...

- Doftorii?

Eram cât pe ce sa ma arunc din pat, auzind despre doftoriile lui Negus si reamintindu-mi în o clipa istoria Soficai! Abia m-am putut stapâni, si urmai cu vorba mai linistit, tragând glasul "cu limba de moarte":

- Dra-ga... adu... rete-ta... s-o... vad... ca... sa... nu... stie... nime... D-ar... veni... dudu-ca... deseara.

Sprintioara Cati n-a zabovit a-mi aduce reteta. Fiind prea bolnav pentru a o putea lua în mâna, rugai pe frumoasa mea sa mi-o tie înaintea ochilor si apoi citii:

Rp. Ambrae levant
Scrup. j.
Pulv. Cantharid.
Scrup. j. ß
Acet. Morph.
Drachm. j. ß
Sacchar albi
Unc. j.
M.f. atque divide in XII partes aequales.
D. u. La un ceas un praf.
18 7 XII Dr. Negus.

Epilog

Până aci am reprodus din cuvânt în cuvânt, chiar din litera în litera, manuscriptul lui Ghita Taciune, coleg al meu de la Universitatea***, carele s-a împuscat sunt acum câteva saptamâni, si cum s-a împuscat! tocmai în noaptea cununiei sale cu o domnisoara frumoasa ca un înger, de spirit ca un demon si înzestrata - ceea ce lipseste si îngerilor, si demonilor - cu cincizeci mii de galbeni în numaratoare!!

Micuta s-a gasit pe masa raposatului, într-o coperta sub adresa mea si cu urmatoarea epistola:

"Prietene!

Sinuciderea mea este un anacronism. Adevaratul ei moment a trecut sunt deja sapte ani. De atunci eram mort în idee, si daca nu ma ucideam în realitate, cauza era ca nu voiam ca lumea sa poata presupune din parte-mi macar o umbra de pusillanimitate. Oamenii ar fi zis: el s-a ucis pentru ca nu si-a putut face o pozitie în societate, pentru ca suferea de lipse, pentru ca... si asa mai departe. Ei bine! îmi trebuiau cincizeci mii de galbini; îmi trebuie o sotie ca fecioara, careia îi las numele meu, si nimica al meu afara de nume; îmi trebuiau toate astea pentru ca sa capat, în fine, dreptul de a ma împusca. L-am câstigat scump acest drept! Ce va spune lumea? As dori prea mult s-o pot ghici. Nu-i ramâne până nici clenciul de a ma declara de nebun, caci atunci o vor dezminti lungile mele diplome de doctor în legi si licentiat în litere!! Asadar, oamenii vor fi siliti a crede, fara alte

comentarii, ca m-am împuscat simplu pentru ca am obosit de a trai. Cauza ti se pare, poate, a fi cam curioasa? Crede-ma, amice, cine traieste prea repede osteneste întocmai asa ca acela care alearga prea iute; si unul, si altul ajung la scopul lor mai curând decât broastele testoase ale umanitatii! Dar o data ce au ajuns la scop, ei nu mai au ce face...
Îti las un manuscript, pe care nu l-am sfârsit, fiindca m-am oprit, din întâmplare, pe descrierea retetei; si atunci mi-a venit ideea de a ramânea comic pâna si în ajunul sinuciderii: e foarte natural de a muri vorbind de retete! Tu ai cunoscut toate personajele Micutei; deci aduna-ti suvenirile si sfârseste singur acest scurt epizod din scurta mea viata!
Al tau - vorba sa fie! - Ghita"

Am primit cu bucurie amicala însarcinare a nenorocitului meu - vorba sa fie - Ghita, si, cu ajutorul hârtiilor sale postume, am reusit a completa cele Trei zile si trei nopti din viata unui student.
Micuta a cazut în latul lui Taciune chiar în ziua imaginariului duel cu baronul Rosen. Reteta lui Negus, compusa din opium si gândaci de turbat, a facut minuni în aceasta împrejurare.
A doua zi, Taciune s-a sculat teafar din pat; dar n-a iesit din casa vro doua zile, pastrând astfel buna-cuviinta si... legatura de la cap. Aceste doua zile au fost pentru el un adevarat paradis al lui Mahomet, redus la o singura hurie.
În a treia zi, Micuta începu sa-i aminteasca despre "necesitatea cununiei".
- Ai uitat, iubito, ca nu am vârsta legiuita; sa mai asteptam un an, sau... sau doi ani.
- Promite-mi înaintea mamei! nu-ti cer altceva, scumpul meu!
- Sa promit?... bine!... chiar mâine o sa vorbim cu cucoana Ana.
Dupa masa, Ghita îsi dezlega capul si alerga la baronul Rosen.
- Ce nou, Spiterule? Tot târgul vuieste despre duelul nostru si despre rana ta. Vazut-ai astazi pe Maria?
- Ai un noroc fabulos, Feldesule!
- Spune mai degraba!
- Asteapt-o pe ea azi în odaia mea, pe la unsprezece deseara.
- Pe ea?
- Ti-am spus o data.
- Nu glumesti?
- Pe cinste; totusi...
- Totusi?
- Sa nu cumva sa aprinzi lumânarea.
- Oare sa fiu asa de urât?
- Ma poti crede ca eu, unul, nu te voi maguli în asta privinta.
- Fie cum zici; ma învoiesc; n-am ce face!
- Mai este ceva.
- Mai este?
- Sa nu vorbesti cu Micuta.
- Nu te pot întelege!
- La bal mascat toate glasurile sunt acoperite si se par deopotriva; acolo, sub masca, ai putut scapa cu una, cu doua... dar trebuie sa-ti spui cu francheta ca ai o voce foarte nemuzicala, si ma tem ca domnisoara sa nu se sperie! E cam deprinsa a lesina.
- S-apoi tot asa are sa fie?
- Ba numai la început, badita, pâna ce-ti vei face o cale batuta...
- Primesc si asta; însa, daca ea singura va începe a vorbi?...

- Urmeaza-ti drumul fara a raspunde!
- O dragoste originala!
- Cu atât mai romantica!
- Dar tu unde vei dormi? eu, unul, te previu ca-mi pastrez postul pâna dimineata
- Ŕ la bonne heure! eu ma voi pitula unde va da târgul si norocul!

Baronul, parfumat ca o calfa de negutator, întra într-amurg în apartamentul lui Ghita, unde îl astepta Ditrich, prevenit de catre stapânu-sau; pe când însusi Ghita juca în biliard, palavragea si râdea ca un nebun, curtând trei arfoniste în cafeneaua "Châteaux aux fleurs".

La unsprezece ore punct, Micuta iesi pe vârful degetelor din odaia sa, trecu cu mare paza coridorul, deschise încetisor o usa si... iat-o cuprinsa în bratele baronului. Tot atuncea, Ghita iesea din "Châteaux aux fleurs" cântând:

Marlborough s'en va-t-en guerre,
Mironton...

si-si îndrepta pasii acasa!

Dupa ce se sui pe scara, eroul nostru avea înaintea sa doua usi: cea din dreapta ducea în odaile lui, cea din stânga în odaile doamnei Pacht. El se opreste, pare a sta pe gânduri, apoi bate de trei ori la usa vechii actorite, care odihnea acuma de un ceas pe sânul... Morfeului.

- Cine-i acolea? rasuna dinauntru o voce speriata.

Ghita deschide usa, si d-na Ana îl recunoaste la slaba lucire a candelei denaintea icoanei sfântului Sigfried, cel cu istoria zmeului.

- Ce sa fie, domnul meu? o tragedie!
- Ba numai o melodrama, doamna mea!

Ghita îi arata cu mâna patul desert al Micutei.

- Unde-i Maria? o, Doamne!
- Fiica dumneavoastra e în odaia mea, în convorbiri misterioase cu baronul Rosen.

Doamna Pacht sari din pat, uitându-si de tot costumul de noapte, vreau sa zic lipsa costumului, si se repezi la use.

Ghita o retinu.

- Înca un pas, si-ti pierde pe sarmana fetita, care se afla acuma foarte înaintata pe calea norocului.
- Adevarat spui! voi strânge pe toti chiriasii, voi intra cu marturi...
- M-ati înteles de minune; însa mai este ceva la mijloc. Mai nainte de a fi a baronului, Maria a fost a mea, si chiar acum ea îsi închipuieste, pe-ntuneric, ca se afla lânga mine! Eu am vândut-o baronului, am vândut-o, doamna mea, precum se vinde un faeton putin uzat, dar iesit din moda. Nécessaire-ul de abanos a fost din partea baronului... si eu l-am prezintat în numele meu; duelul de mai deunazi a fost o poveste; în sfârsit, am întrebuintat mii de viclenii pentru a ajunge la scopul meu... Baronul nu trebui s-o stie! Catati ca Maria sa nu ma dea de gol: altfel, ea este pierduta.

Doamna Ana izbi usa si zbura pe scara ce ducea la mansarda; de aci ea se pogorî în rândul de jos, si-n câteva secunde reaparu însotita de doua modiste, trei veterinari, bacaneasa si monsieur Jules cu tot neamul! Se întelege de la sine ca hainele nocturne ale acestei societati nu erau nicidecum "ca într-o zi de sarbatoare".

Ghita redeveni nevazut: el merse linistit înapoi la "Châteaux aux fleurs", pentru a sfârsi o partida de chegle, cântând asta data: "Te souviens-tu? disait un capitaine...".

Când gloata chiriasilor doamnei Pacht se ivi cu o multime de luminari înaintea baronului si a Micutei... simtul de pudoare si frica legii de presa nu-mi permit a descrie starea în care se afla tocmai atunci fericita pareche. Ovidiu a zugravit-o de mult latineste:

Nunc juvat in teneris dominae jacuisse lacertis;
Si quando, lateri nunc bene juncta meo est...

Duduca a lesinat, dupa obiceiul pamântului. Feldesul se învalatuci în plapuma, se scula în picioare ca statua lui Dante si începu:
- Protestez...
Nu stiu ceea ce s-a petrecut mai departe, afara numai de rezultatul, care a fost îndatorirea baronului de a lua pe Micuta de sotie.
Pe la doua dupa miezul noptii, Ghita, obosit ca un cal de posta si tacut ca un peste, reîntra în stapânirea apartamentelor sale, porunci lui Ditrich sa afume - nu stiu pentru ce - în toate colturile ietacului, si adormi apoi, planuind modul în care o sa vorbeasca de acum înainte cu baronul, cu Micuta, cu Victoria etc.
Feldesului nici în cap i-a plesnit vreodata d-a se îndoi de buna-credinta a amicului sau: interesul d-nei Ana si al Micutai a fost, fireste, de a nu-l dezminti în aceasta privinta. Peste o saptamâna, baronul zice adio universitatii si se cununa cu duduca. Ghita a asistat la biserica, a jucat si-a baut la nunta, a fost cel dintâi a ferici pe tineri.
Oricât de nepasator în alegerea mijloacelor, eroul nostru avea o inima buna. Cununia Micutai era o fatalitate pentru vechea amanta a Feldesului, si el, Ghita, se simtea a fi singura cauza a fatalitatii. Peste câteva zile, el vine la noua baroneasa, pe când barbatul sau nu era acasa.
- A, vicleanule! tot nu ma uiti?
- Nu uit niciodata pe amicii mei si tocmai de aceea am venit la tine cu o rugaminte.
- Refuz, orice sa fie.
- Vom vedea, cucuto, daca ti-a da mâna. Mai nainte de a te lua, baronul a avut o întretinuta...
- Si dumneata cutezi a-mi povesti neste asemenea mârsavii?
- Fara "dumneata" si fara "mârsavii", draga baroneasa: ne cunoastem de aproape. Asadar, biata întretinuta, la povera ragazza, a ramas acuma, din pricina ta, lipsita de pâine si murind de foame. Pacat! Cer de la tine, de la dumneata, de la dumneavoastra, sa faci sau sa faceti ca baronul sa-i dea pentru asigurarea viitorului sase mii de fiorini!
- Si oare cum crezi tu ca eu voi starui în favorul unei...
- Te-ntreb o data pentru totdeauna: vrei sau nu? da sau ba?
- Nu: de o mie de ori nu!
- Chiar astazi voi descoperi Feldesului adevarul intrigii noastre: ne vom bate, vei ramânea poate vaduva... eu, unul, tiu prea putin la viata!
Ghita s-a sculat sa iasa.
- Opreste-te! înca un minut! cât esti de salbatic!
Dupa mai multe vorbe si rasvorbe, Micuta s-a îndatorat a stoarce de la barbatu-sau cele sase mii de fiorini. Ghita a fost însarcinat din partea Feldesului d-a duce banii la Victoria.
Peste noua luni, dupa acest evenement, frumoasa polona a nascut un fiu, care fu botezat sub numele românesc de "Serban".
Ghita n-a trait cu Victoria mai mult de-un an si a lasat-o, drept mostenire, lui Negus. Într-o zi, când ea era dusa de acasa, doctorul deschise cu o cheie falsa sipetelul de sub pat, scoase cele sase mii de fiorini, si de atunci n-a mai dat cu ochii de saraca jertfa. Astazi ei se judeca. Cu aceasta ocaziune, un mare numar de învinovatiri, pân' acum dosite, s-au gramadit asupra capului lui

Negus. Unii zic ca se va osândi la lucrari publice; altii sustin cum ca va scapa, fiind sprijinit de cucoanele cutare, cutare si cutare.
Jurnalistul Wahlstimme e unul din aparatorii lui Negus pe calea publicitatii...